

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Erik Hallin

044 - 13 61 06

erik.hallin@kristianstad.se

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Remiss – Havs- och vattenmyndighetens rapport "Tydliga regler för små avloppsanläggningar"

Dnr MHN 2017-000207,

Remiss M2016/02191/Nm

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens förslag till miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar yttrande i enlighet med miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteutlåtande 2017-03-15.

Sammanfattning

Små avloppsanläggningar (dimensionerade för upp t.o.m. 200 personequivallenter (pe)) som har bristfällig rening kan orsaka både hälso- och miljöproblem. Många av de små avloppsanläggningarna är gamla och saknar helt rening från smitt- och näringsämnen. Även relativt nya anläggningar har visat sig ha problem med driften och når inte upp till de reningskrav som tillverkaren har utlovat.

I rapporten lämnas ett författningsförslag som innebär ändringar av befintliga bestämmelser i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) (FMH) samt förslag på kompletterande bestämmelser för små avloppsanläggningar. Målsättningen med förslaget är att samla och förtydliga regelverket kring små avlopp för att minska oklarheter i tillämpningen, öka rättssäkerheten, samsynen och effektiviteten i kommunernas arbete med prövning och tillsyn. Syftet är också att öka förutsägbarheten för fastighetsägaren om vilka reningskrav som ställs på platsen samt att säkerställa avloppsanläggningarnas funktion.

Beslutsunderlag

Miljö- och hälsoskyddsavdelningens tjänsteutlåtande 2017-03-15

Bakgrund

Bakgrunden till detta författningsförslag är det regeringsuppdrag som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) fick i december 2012. HaV skulle enligt regeringsuppdraget i samråd med Boverket utreda nödvändiga förändringar i regelverket kring enskilda

avlopp, och ta fram kostnadseffektiva författningsförslag. HaV:s slutrapportering lämnades till regeringen i september 2013, varefter förslaget skickades på remiss. Regeringen har därefter gett HaV ett kompletterande uppdrag som nu redovisas. Författningsförslaget som ingick i rapporteringen 2013 har reviderats och bearbetats av HaV utifrån remissinstansernas synpunkter, tillkommande kunskap och inspel från den referensgrupp som bildades under våren 2016. Referensgruppen har varit brett sammansatt och bestått av centrala och regionala myndigheter, branschorganisationer, forskare och intressegrupper.

I denna rapport lämnas ett författningsförslag som innebär ändringar av befintliga bestämmelser i FMH samt förslag på kompletterande bestämmelser för små avloppsanläggningar (dimensionerade för upp t.o.m. 200 pe.). För de kompletterande bestämmelserna har HaV utgått från föreskriftsförslaget från 2013 (Havs- och vattenmyndighetens rapportering, 2013) samt det allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten som beslutades av Naturvårdsverket 2006 och som sedan Havs- och vattenmyndigheten tagit över och omarbetat för att uppfylla kraven i EU:s byggproduktförordning (Havs- och vattenmyndigheten, 2016).

Det finns nära en miljon (960 000) fastigheter i Sverige utan anslutning till kommunalt avlopp, varav cirka 700 000 har vattentoalett. Många anläggningar saknar egentlig rening, är felplacerade eller fungerar inte som avsett. Det stora antalet små anläggningar med bristfällig rening medför en betydande källa till övergödningen av våra sjöar, hav och vattendrag, samt att de riskerar att förorena dricksvatten och badvatten. Åtgärdstakten för små avloppsanläggningar är låg och det blir allt fler anläggningar som blir äldre och sämre. Regelverket är splittrat, finns i olika lagstiftningar och är öppet för tolkningar, vilket inte gynnar effektivitet och samsyn mellan kommunerna. Andra viktiga aspekter är hushållning med naturresurser, återföring av näringsämnen och hur känsliga olika tekniker är för störning och utebliven skötsel. Man måste också beakta vad som är praktiskt möjligt och ekonomiskt rimligt för en enskild fastighetägare.

Målsättning

Förutom att öka åtgärdstakten och förtydliga smittskyddskraven för enskilda avlopp har målsättningen med författningsförslaget varit att:

- samla och förtydliga regelverket kring små avloppsanläggningar
- öka rättssäkerheten och effektiviteten i arbetet med provning och tillsyn
- minska problemen med felaktigt anlagda avloppsanläggningar
- öka förutsägbarheten om vilka krav som kommer att ställas.

Omarbetning

Föreliggande förslag är en omarbetning av förslagen efter referensgruppens och remissinstansernas synpunkter. Sammanfattningsvis innebär omarbetningen att några av de föreslagna paragraferna utgår. Det gäller bl.a. de paragrafer som handlar om specifika hälsoskydds krav, t.ex. reduktion av indikatororganismer och olika nivåer av känslighet med avseende på hälsoskydd samt de paragrafer som handlade om provtagning och utsläppskrav i halter för smitt- och näringsämnen. Mycket av det som har tagits bort kommer istället att belysas i vägledning för provning.

Förslaget om ekonomiska styrmedel är nedtonat. HaV gör dock bedömningen att det som ett komplement till författningsförslaget behövs ett ekonomiskt incitament i form av en skatt eller avgift för att nå en hållbar och ökad åtgärdstakt.

Avgränsningar

Förslaget innehåller ingen särskild reglering vad gäller spillvatten från mindre verksamheter. Anledningen till detta är att ett sådant spillvatten kan skilja sig i både mängd och sammansättning. Kraven på anmälan eller tillstånd finns dock fortfarande kvar, men reduktionskrav och andra krav gällande drift får regleras i tillstånd eller genom föreläggande i varje enskilt fall. Förslag till bestämmelser om toaletter med tillhörande uppsamlade delar som inte är vattenspolande som t.ex. mulltoaletter, förbränningstoalletter, urinseparatorerande torrtoaletter eller liknande finns inte heller med i detta förslag.

En annan avgränsning eller snarare förtydligande är att 12 § FMH ändras så att det blir tydligt att förbudet att släppa ut toalettavloppsvatten enbart gäller små avloppsanläggningar. Orenat avloppsvatten enligt 9 kap. 2 § 2-4 (kylvatten, dagvatten, avvattning av begravningsplats) samt bräddning från större reningsverk och ledningsnät omfattas inte av lagstiftningen. HaV vill dock understryka vikten av att även dessa områden regleras på lämpligt sätt.

Förslaget innebär också att 13 § ändras så att anläggandet av reningsanläggningar för dagvatten inte är anmälningspliktigt.

Förslag till förändringar

I korthet innehåller författningsförslaget följande förändringar:

- ett nytt begrepp "Områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten" införs. Vid utpekandet av sådana områden ska hänsyn tas till markretentionen och en bedömning av risken för fosforpåverkan av närliggande vattendrag göras. Exempel på kriterier för att ett område ska bedömas som känsligt för utsläpp av toalettavloppsvatten är:
 - Avloppsanläggningar riskerar att påverka en vattenförekomst som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå miljö kvalitetsnormen för vatten med avseende på fosfor.
 - Utsläpp från avloppsanläggningen riskerar att påverka ett skyddat vattenområde där utsläpp kan ha negativ inverkan på skyddsvärdena. Exempel på skyddade områden som skulle kunna påverkas är, vattenskyddsområden, naturreservat eller Natura 2000-områden.

Områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten pekas ut med hjälp av ett gemensamt och nationellt bedömningsunderlag. Det ökar förutsägbarheten för fastighetsägare – vilket reningskrav behöver en anläggning på en viss plats uppnå.

Ett utpekande utifrån ett gemensamt bedömningsunderlag ger en större samsyn nationellt än vad som finns idag. Utpekande bör ske av myndighet på regional eller kommunal nivå.

- kravet på rening av fosfor skärps i områden med övergödningsproblem, och där utsläppen från små avloppsanläggningar bedöms vara betydande. Däremot sänks kravet på rening av fosfor i områden där risken för påverkan är liten. Förändringen innebär att reningskraven blir bättre anpassade till risken för påverkan från avloppsanläggningen
- krav på en viss kunskapsnivå genom certifiering av de som anlägger avloppsanläggningar och krav på opartisk kontroll vid nyinstallation samt kontinuerlig kontroll av nya anläggningar i drift. Detta ökar säkerheten i att nya anläggningar levererar den hälso- och miljönytta som förutsatts vid tillståndsgivningen även på sikt
- för anläggningar som är dimensionerade för 51-200 PE ställs högre krav på undersökning vid lokalisering och krav på tätare kontinuerlig kontroll än för de mindre anläggningarna.

Yttrande

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen ställer sig som helhet positiv till förslaget. Ett nytt tydligt regelverk istället för allmänna råd ger ett mera rättsäkert instrument för både myndigheter och fastighetsägare. Det kommer att tydliggöra handlägningsförfarandet och det kommer att bli lättare för myndigheten att utkräva åtgärder mot de brister som påträffas vid exempelvis inventeringarna av äldre avloppsanläggningar.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen är positiv till förslaget om att införa det nya begreppet "Områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten". Det dock viktigt att tillräckliga och användbara kriterier tas fram samt vägledning kopplat till detta. Införandet leder till en mera riskbaserad bedömning vid anläggande av nya avloppsanläggningar. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen är också mycket positiv till att kravnivåerna för reduktion av fosfor har sänkts i områden där risken för påverkan är liten. Det öppnar upp för mera kostnadseffektiva anläggningar och t.ex. kan markbäddar komma att tillåtas på platser där infiltration inte är möjlig.

Positivt är också kravet på certifiering vid anläggande eller ändring av avloppsanläggningar. Ett sådant system garanterar att avloppsanläggningar blir anlagda på rätt sätt och i enlighet med det beslut som meddelats.

Förslaget innehåller också krav på en installationskontroll, vilken ska ske tidigast 12 men senast 24 månader efter att anläggningen tagits i drift. Möjligen kan man anse att denna kontroll är överflödigt då avloppsanläggningen ska anläggas av en certifierad entreprenör och därmed torde vara korrekt anlagd och installerad. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen är dock positiv till kontinuerlig kontroll (vart 10:e år för små avlopp) av små avlopp. Detta blir ett komplement till kommunernas tillsyn samtidigt som det leder till att man på ett mera systematiskt sätt kan upptäcka anläggningar som inte fungerar.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen förordar alternativet där kommunen i samverkan med länsstyrelsen ansvarar för utpekande av särskilt känsliga områden. Kommunerna har den lokala kunskapen och den är viktig att ta tillvara. Länsstyrelsen borde kunna se till och motverka eventuella problem med den mellankommunala prioriteringen.

Linda Stenkilsson
Förvaltningschef

Cecilia Hammarberg
Avdelningschef

Erik Hallin
Miljöinspektör

Beslutet expedieras till:

Miljö- och energidepartementet via epost m.registrator@regeringskansliet.se

